

УТВАРЭННЕ ТЭРМІНАЛАГІЧНЫХ НАЙМЕННЯЎ БУДАЎНІЧАЙ СФЕРЫ Ў ВЫНІКУ СЕМАНТЫЧНАЙ ДЭРЫВАЦЫІ

CREATION OF TERM NAMES IN BUILDING SPHERE AS A RESULT OF SEMANTIC DERIVATION

Т. С. Бабровіч,

старшы выкладчык кафедры беларускага
і рускага мовазнаўства Беларускага дзяржаўнага
педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка

T. Babrovich,

Senior Teacher of the Department of Linguistics
and Linguodidactics, Belarusian State Pedagogical
University named after Maxim Tank

Паступіў у рэдакцыю 13.01.20.

Received on 13.01.20.

У артыкуле разглядаюцца тэрміналагічныя найменні будаўнічай сферы, утвораныя ў выніку семантычнай дэрывацыі. Крыніцамі моўнага матэрыялу абраны слоўнікі і асобныя выданні, прысвечаныя будаўніцтву. Семантычная дэрывацыя ў межах анамасіялагічнага падыходу разглядаецца як адзін з асноўных спосабаў намінацыі тэрміналагічных адзінак. Аналіз моўнага матэрыялу паказаў, што метафарызацыя, метанімізацыя і звужэнне значэння з'яўляюцца асноўнымі сродкамі ўтварэння будаўнічых намінацый, якія ўзнікаюць на базе агульнаўжывальных слоў.

Ключавыя словы: будаўнічыя тэрміны, семантычная дэрывацыя, метафара, метанімія, звужэнне значэння.

The article considers term names in the building sphere that are created as a result of semantic derivation. The sources of linguistic material are dictionaries and separate editions devoted to building. Semantic derivation in the limits of onomasiologic approach is considered as one of the main ways of nomination of term names. The analysis of the linguistic material shows that metaphORIZATION, metonymization and narrowing of meaning are the main means of creating building nominations that occur on the base of generally used words.

Keywords: building terms, semantic derivation, metaphor, metonymy, narrowing of meaning.

Розныя аспекты даследавання семантычнай дэрывацыі займаюць важнае месца ў сучаснай лінгвістыцы. Пытанні семантычных пераўтварэнняў разглядаюцца ў шматлікіх працах, аднак вычарпальнага асветлення яны пакуль не атрымалі. У цяперашні час усё большую актуальнасць набываюць даследаванні, прысвечаныя семантычнай дэрывацыі як спосабу ўтварэння тэрміналагічных адзінак розных тэрмінасістэм. Аб'ектам аналізу з'явіліся тэрміналагічныя субстантыўныя найменні будаўнічай сферы. Мэта артыкула – прадставіць асноўныя мадэлі ўтварэння будаўнічых тэрміналагічных адзінак, а таксама вызначыць тэматычныя групы агульнаўжывальных слоў, якія сталі базай для ўзнікнення будаўнічых тэрмінаў у выніку семантычнай дэрывацыі ў сучаснай беларускай мове.

У сучаснай лінгвістычнай навучы для абазначэння працэсу семантычнага ўтварэння новых намінацыйных адзінак традыцыйна выкарыстоўваюцца тэрміналагічныя спалучэнні *лексіка-семантычная трансфармацыя, семантычная дэрывацыя, семантычнае словаўтварэнне, другасная намінацыя, лексіка-семантычная вытворчасць, полісемія* і іншыя, што падкрэслівае адсутнасць адзінага погляду на даследаваныя з'явы.

Дэрывацыя (ад лац. *derivation* – адвядзенне; утварэнне) – працэс стварэння адных моўных адзінак (дэрыватаў) на базе другіх, якія прымаюцца за зыходныя, у простым выпадку – шляхам «пашырэння» кораня за кошт афіксацыі або словаскладання [1, с. 129]. Згодна з больш шырокім пунктам гледжання дэрывацыя разумеецца як працэс утварэння ў мове любых другасных знакаў. У гэтым выпадку выкарыстоўваецца тэрмін «семантычная дэрывацыя». Як адзначае В. Д. Старычонок, «тэрмін «семантычная дэрывацыя» падкрэслівае дынамічны аспект, ідэю ўтварэння адных значэнняў з іншых і лічыцца зручным таму, што ўказвае на вытворчасць, не ўдакладняючы яе прыроды, тым самым у роўнай ступені выкарыстоўваецца і ў дачыненні як да сінхранічных, так і дыяхранічных даследаванняў» [2, с. 18]. Семантычную дэрывацыю, па словах даследчыка, можна вызначыць «як тып дру-

гаснай намінацыі, сутнасць якой заключаецца ў выкарыстанні фанетычнага вобліку (матэрыяльнай абалонкі) ужо існуючага слова ў якасці імені для новага зместу, новага фрагмента рэчаіснасці» [2, с. 18–19].

Падчас лінгвістычнага аналізу ў межах анамасіялагічнага падыходу пытаннем семантычнай дэрывацыі трэба надаваць асаблівую ўвагу як аднаму з асноўных спосабаў намінацыі тэрміналагічных адзінак. Пытанні семантычнай дэрывацыі ў тэрміналогіі разглядаліся ў працах В. У. Вінаградава, Д. М. Шмялёва, В. П. Даніленкі, Д. С. Лотэ, В. П. Краснея, Т. В. Капейко, Д. В. Дзятко і інш.

В. П. Даніленка, аналізуючы спосабы ўтварэння тэрмінаў, слухна адзначае, што «семантычны спосаб утварэння тэрмінаў у сучаснай мове навукі адрозніваецца ад агульналітаратурнага семантычнага словаўтварэння тым, што ў агульналітаратурнай мове семантычныя пераўтварэнні з'яўляюцца вынікам працяглай эвалюцыі слова, якая заканчваецца, як правіла, утварэннем слоў-амонімаў. У тэрміналагічным словаўтварэнні гэты спосаб мае іншы характар. Адбываецца прыстасаванне існуючых слоў без працяглай эвалюцыі» [3, с. 102].

Па суадносінах прымет спецыяльнага і агульнаўжывальнага паняццяў даследчыкі вылучаюць розную колькасць відаў семантычнай дэрывацыі тэрміналагічных найменняў. У. Р. Гак, напрыклад, вылучае толькі два ўніверсальныя законы перанясення значэнняў – метафару і метанімію, а звужэнне і пашырэнне аўтар разглядае як тыпы змянення значэння слоў у адным радзе з метафарычнымі і метанімічнымі [4, с. 30–31]. В. П. Красней, аналізуючы тэрміны, якія з'явіліся ў 20-х–30-х гг. у выніку семантычнай дэрывацыі, падкрэслівае, што «семантычная дэрывацыя як адзін са спосабаў намінацыі навуковых паняццяў у беларускім тэрмінаўтварэнні праяўлялася ў спецыялізацыі значэння агульнаўжывальных слоў, звужэнні іх семантыкі, метафарычных і метанімічных пераносах, а таксама ў семантычным калькаванні» [5, с. 21]. М. Э. Бялова, у прыватнасці, выдзяляе тры віды семантычнай дэрывацыі тэрмінаў: звужэнне значэнняў агульна-

ўжывальных слоў, метафарычны і метанімічны пераносы [6, с. 107–108].

Аб'ектам нашага даследавання з'явіліся 3062 субстантыўныя намінацыйныя адзінкі, якія ўваходзяць у тэматычныя падгрупы «Будаўнічыя матэрыялы і рэчывы», «Будынкi, памяшканні», «Будаўнічыя канструкцыі, іх часткі і элементы». Крыніцамі моўнага матэрыялу сталі пяцітомны «Тлумачальны слоўнік беларускай мовы» [7], двухтомны «Русско-белорусский политехнический словарь» [8], «Современный русско-белорусский политехнический словарь» [9], «Русско-белорусский словарь по основам строительного дела» [10], «Руска-беларускі навукова-тэхнічны слоўнік» [11], а таксама асобныя выданні, прысвечаныя будаўніцтву. Пры аналізе тэрміналагічных адзінак будаўнічай сферы былі вылучаны найменні, утвораныя шляхам метафарычных пераносаў (75 адзінак – 2,5%), метанімічных пераносаў (54 адзінкі – 1,8%) і звужэння значэння (73 адзінкі – 2,4%).

Метафарычныя пераносы ўзнікаюць на аснове вобразных параўнанняў, дазваляюць убачыць адзін прадмет праз прызму іншага. Перанос назвы з аднаго прадмета на іншы можа быць абумоўлены наяўнасцю тых ці іншых агульных прыкмет. Як адзначае А. В. Жураўлёў, метафара «выступае ў анамасіялагічным аспекце як ужыванне замест аднаго слова другога, якое належыць іншай лексіка-семантычнай парадзіжме і валодае агульным з першым словам семантычным элементам – дыферэнцыйнай або канатацыйнай семай» [12, с. 60]. Па словах А. С. Кубраковай, паміж словамі могуць быць розныя асацыятыўныя сувязі. Яна падкрэслівае, што «тыпы «адсылкі», а, значыць, і матывацыі, у анамасіялагічных структурах могуць быць рознастайнымі...Разам з прамой матывацыяй аднаго слова іншым словам шырока выкарыстоўваюцца ўсе віды асацыятыўных сувязей: па форме, па колеры, па прызначэнні, па матэрыяле і г. д.» [13, с. 23–24]. Паводле Д. В. Дзятко, «метафарызацыя лічыцца адным з найбольш перспектыўных спосабаў папаўнення навукова-тэрміналагічнага слоўніка і выступае важным сродкам абазначэння комплексных уяўленняў, якія да гэтага не мелі ў тэрміналогіі адэкватных найменняў» [14, с. 71].

У працэсе *метафарызацыі* часцей за ўсё ўдзельнічаюць агульнаўжывальныя словы наступных тэматычных груп:

- **найменні частак цела чалавека:** *нага* (малая кроквенная), *рабро* (страхі), *галава* (балта), *калена* (трубаправода), *пята* (устаўная), *корпус* (апоры), *вушка* (мацавання) [8];
- **найменні жывёл і іх частак цела, а таксама прадметаў, звязаных з жывёльным светам:** *баранчык* (грабенны), *гназдо* (злучальнае), *крыло* (будынка), *ракавіна* (усадачная) [8];
- **найменні прадуктаў харчавання:** *цеста* (цэментнае), *малако* (вапняковае), *аладка* (бетонная), *мука* (цэментная), *лёд* (блочны) [8];
- **найменні, якія абазначаюць гаспадарчыя, бытавыя прадметы:** *пудра* (магнэзітавая), *стакан* (цокаля), *кастыль* (упорны), *вузел* (каркаснай канструкцыі), *падушка* (бетонная), *шпілька* (сцяжная), *база* (канструкцыйная), *апора* (анкерная), *сетка* (арматурная) [8];
- **найменні адзення, абутку і іх дэталей:** *башмак* (анкерны), *кажух* (цеплаізаляцыйны), *казырок*

(даху), *пояс* (фермы верхні), *фартух* (дахавы) [8] і інш.

Асноўную групу тэрміналагічных будаўнічых найменняў, што ўзніклі ў працэсе метафарызацыі, складаюць адзінкі, якія матывуюцца *падабенствам формы, знешнім выглядам* агульнаўжывальнага слова і паняцця, якое трэба намінараваць: *барабан* 'ударны музычны інструмент' і 'слец. цыліндрычная або шматгранная частка будынка, якая падтрымлівае купал' [7]; *вянок* 'упрыгожанне з кветак' і 'рад бявенняў зруб' [7]; *ракавіна* 'вонкавае шкілетнае ўтварэнне беспазваночных жывёл у выглядзе вітай, авальнай або створкавай каробкі', 'назвы розных прадметаў, якія сваім знешнім выглядам, формай нагадваюць ракавіну' і 'слец. пустата ў метале, бетоне, гіпсе і пад., утвораная пры пераходзе рэчыва з вадкага стану ў цвёрды' [7]; *каробка* 'невялікая скрынка з кардону' і 'каркас будынка' [7]; *шайба* 'слец. спартыўная прылада ў выглядзе плоскага кальца' і 'падкладка пад гайку ці плешку шрубы ў выглядзе плоскага кальца' [7]; *малако* 'белая пажыўная вадкасць, якая выдзяляецца груднымі залозамі жанчын і самак млекакормячых для выкармлівання дзяцей; белаваты сок некаторых раслін, вадкасць, якая здабываецца з некаторых пладоў' і 'белаваты раствор некаторых рэчываў' [7] і інш.

Шляхам метафарычнага пераносу ўзніклі тэрміналагічныя найменні, якія матывуюцца *функцыяй* агульнаўжывальных слоў: *нага* 'адна з дзвюх ніжніх канечнасцей чалавека' і 'апора, ніжняя частка мэблі, пабудовы' [7]; *адзенне* 'вырабы з тканіны, футра і пад., якія надзяюць на сябе' і 'слец. пакрыццё праезджай часткі дарогі, вуліцы, абліцоўка буданкаў' [7]; *кажух* 'доўгая верхняя вопратка з вырабленых аўчын' і 'пакрыццё, футляр з жалеза, цэгля, дрэва і пад. для ізаляцыі або засцярогі збудаванняў, механізмаў ці іх частак' [7]; *база* 'аснова, тое галоўнае, на чым грунтуецца што-н.' і 'ніжняя апорная частка калоны, слупа ў архітэктурным збудаванні', 'апорны пункт, месца, дзе засяроджаны які-н. запасы, маюцца спецыяльныя збудаванні і ўстаноўкі для абслугоўвання чаго-н.; склад тавараў, матэрыялаў' [7]; *шпілька* 'прыстасаванне з тонкага дроту або пластмасы для заколвання валасоў у жаночай прычосцы; засцежка для вопраткі, адзін канец якой хаваецца ў кручкаватае паглыбленне (галоўку) і 'слец. стрыжань без галоўкі і з разьбой на абодвух канцах, які служыць для змацавання дэталей' [7] і інш.

У працэсе намінацыі за аснову метафарычнага пераносу можа быць узята не адна прымета, а некалькі:

- **форма і месцазнаходжанне:** *грэбень* 'мясістая нарасць на галаве некаторых птушак' і 'перан. верхні край, вяршыня чаго-н.' [7]; *рабро* 'дугападобная вузкая косць, якая ідзе ад хрыбетніка да грудной косці' і 'частка каркаса якога-н. збудавання, прадмета, часцей выгнутая' [7]; *крыло* 'орган у птушак, насякомых і некаторых млекакормячых, які служыць для лятання' і 'бакавы корпус або бакавая частка пабудовы' [7]; *пята* 'задняя частка ступні' і 'слец. апорная частка чаго-н. (якая іншы раз устаўляецца ў якую-н. аснову, гняздо) [7];
- **форма, месцазнаходжанне, функцыя:** *казырок* 'шчыток у галаўным уборы, які выступае над ілбом; брыль; шчыток, які надзяваецца без галаўнога ўбору, для аховы вачэй ад яркага свету' і 'невялікі навес у чым-н., над чым-н.' [7]; *канал* 'напоўненае

вадой штучнае рэчышча, прызначанае для суднаходнай сувязі паміж асобнымі вадаёмамі, а таксама для водазабеспячэння, арашэння, асушэння балот і інш.' і 'вузкая поласць у выглядзе трубы, трубка ўнутры чаго-н.' [7] і інш.

Намінацыі рэалій будаўнічай сферы ў беларускай мове могуць ажыццяўляцца з дапамогай **метаніміі**, сутнасць якой заключаецца ў пераносе назвы з аднаго прадмета на другі на аснове сумежнасці. Па словах Л. В. Жураўлёва, «з анамаліялагічнага пункту погляду метанімія ўяўляе сабой падстаноўку замест некаторага слова другога слова, якое звычайна знаходзіцца ці можа знаходзіцца ў сінтагматычнай, кантэкснай сувязі з першым» [12, с. 62]. Даследчык адзначае, што «метанімічны перанос выконвае тыя ж намінацыйныя заданні, што і афіксальная дэрывацыя або транспазіцыя часцін мовы» [12, с. 64].

Аналіз разгледжаных намінацыйных адзінак будаўнічай сферы дазваляе вылучыць наступныя тыпы метанімічных пераносаў:

- 1) **назвы матэрыялу – назвы вырабу з гэтага матэрыялу**: **бяроза** 'лісцевое дрэва сямейства бярозавых з белай карой' і 'драўніна гэтага дрэва; матэрыял' [7]; **жалеза** 'хімічны элемент, цяжкі коўкі метал серабрыстага колеру, які ў спалучэнні з вугляродам утварае чыгун і сталь' і 'звычайная (бытавая) назва малавугляродзістых сталей; вырабы з гэтага металу' [7]; **сурьк** 'мінерал, у склад якога ўваходзіць свінец' і 'мінеральная фарба чырвона-аранжавага колеру' [7];
- 2) **назва механізма (прыстасавання) – назва будынка, дзе знаходзіцца гэты механізм (прыстасаванне)**: **млын** 'машина для здрабнення розных матэрыялаў, якая выкарыстоўваецца ў горнай, хімічнай і інш. галінах прамысловасці' і 'прадпрыемства, на якім мелюць збожжа; будынак з устаноўленымі ў ім прыстасаваннямі для размолу збожжа' [7];
- 3) **назва дзеяння – назва выніку, месца дзеяння (прадмета, пры дапамозе якога гэта дзеянне ажыццяўляецца)**: **абліцоўка** 'дзеянне паводле знач. дзеясл. абліцоўваць – абліцаваць' і 'слой будаўнічага матэрыялу, які пакрывае паверхню асноўнага матэрыялу (для трываласці і прыгажосці)' [7]; **ацынкоўка** 'дзеянне паводле знач. дзеясл. ацынкоўваць – ацынкаваць' і 'тонкі слой цынку, нанесены на паверхню металу, металічнага вырабу' [7]; **замазка** 'дзеянне паводле дзеясл. замазаць – замазаць' і 'вязкае рэчыва для замазвання шчылін' [7]; **заклёпка** 'дзеянне паводле знач. дзеясл. заклёпваць – заклёпаць' і 'металічны шпень з шырокай галоўкай на адным канцы, прызначаны для замацавання металічных частак чаго-н.' [7]; **расцяжка** 'дзеянне паводле дзеясл. расцягваць – расцягнуць (у 1, 2 знач.)' і 'сталы трос або дрот, які захоўвае што-н. у пэўным становішчы' [7]; **выхад** 'дзеянне паводле дзеясл. выйсці (у 1, 2, 3 і 7 знач.)' і 'месца, праз якое выходзяць' [7]; **пераход** 'дзеянне паводл. дзеясл. пераходзіць – перайсці (у 1–8 знач.)' і 'спецыяльнае збудаванне, якое злучае адно памяшканне або месца з другім; калідор' [7] і інш.

Неабходна адзначыць, што найменні, якія ўваходзяць у апошнюю групу, матывуюцца дзеясловам і спалучаюць значэнні працэсуальнасці і прадметнасці. Матываваная адзінка мае большы аб'ём значэнняў, чым

матывавальная. У матываваным слове развіваюцца новыя значэнні, якія адсутнічаюць у матывавальным. Па словах А. С. Кубраковай, «узнікаючы першапачаткова як сінтаксічны дэрыват, вытворнае слова абрастае хутка сваімі ўласнымі канатацыямі. Уступаючы ў новыя злучэнні, яно набывае новыя сэнсавыя адценні, «адыходзіць» у тых ці іншых адносінах ад сваёй крыніцы і патрабуе самастойнай фіксацыі ў слоўніку, дзе апісваецца яго ўласная сэнсавая структура» [15, с. 74]. Даследчык падкрэслівае, што «сцвяржаць, напрыклад, што ўсе аддзяслёныя імёны дзеяння ці стану – сінтаксічныя дэрываты, значыла б адмаўляць самае галоўнае ў словаўтварэнні – накіраванасць яго на стварэнне новых найменняў і новых значэнняў. У большасці працэсаў словаўтварэння ўзнікае не проста новае слова для выканання новых сінтаксічных функцый, але і новае слова з новай сэнсавай структурай, якая перадае новы змест» [15, с. 73–74]. Такім чынам, у некаторых тэрміналагічных найменнях будаўнічай сферы з працэсуальным і прадметным значэннем працэсуальнае значэнне з'яўляецца вынікам сінтаксічнай дэрывацыі, а вытворныя прадметныя значэнні фарміруюцца ў працэсе лексічнай і семантычнай дэрывацыі.

У лінгвістычнай літаратуры як разнавіднасць семантычнай дэрывацыі тэрміналагічных найменняў некаторымі даследчыкамі разглядаецца таксама **звужэнне значэння агульнаўжывальных слоў**, г. зн. «спецыялізацыя агульнаўжывальных лексем для абазначэння навуковых паняццяў» [16, с. 67].

Л. М. Мінакова адзначае, што «сярод намінантаў, утвораных шляхам звужэння значэння, шэраг адзінак – агульнатэхнічныя тэрміны, якія ўзніклі спачатку ў выніку метафарычнага пераносу з агульнаўжывальнай лексікі, а пасля звузлі сваё значэнне праз словазлучэнне, дзе апорны метафарызаваны кампанент – гіперонім, а залежны – гіпонім» [16, с. 69].

Так, напрыклад, **грэбень** (агульнатэхнічны тэрмін) – у будаўнічай сферы **грэбень даху**; **каробка** (агульнатэхнічны тэрмін) – у будаўнічай сферы **каробка аконная**; **кажух** (агульнатэхнічны тэрмін) – у будаўнічай сферы **кажух цеплаізаляцыйны**; **малако** (агульнатэхнічны тэрмін) – у будаўнічай сферы **малако цэментнае**; **ліст** (агульнатэхнічны тэрмін) – у будаўнічай сферы **ліст паясны** і інш.

Такім чынам, аналіз тэрміналагічных найменняў будаўнічай сферы тэматычных падгруп «Будаўнічыя матэрыялы і рэчывы», «Будынкi, памяшканні», «Будаўнічыя канструкцыі, іх часткі і элементы» дазваляе гаварыць аб прадуктыўнасці семантычнай дэрывацыі як спосабу намінацыі спецыяльных адзінак. Метафарызаванасць, метанімізацыя і звужэнне значэння з'яўляюцца асноўнымі сродкамі ўтварэння будаўнічых намінацый. Другасныя найменні ўзнікаюць на базе агульнаўжывальных слоў. Асновай для пераноснага словаўжывання з'яўляюцца матывацыйныя адносіны паміж агульнаўжывальнымі словамі і будаўнічымі тэрміналагічнымі найменнямі паводле падабенства знешняй формы, размяшчэння, функцыі. Пры метаніміі найбольшае распаўсюджванне атрымала мадэль, дзе адбываецца перанос з назвы дзеяння на яго вынік. Пры звужэнні значэння ўтварыліся тэрміналагічныя словазлучэнні будаўнічай сферы, у якіх агульнатэхнічны тэрмін узнік у выніку метафарычнага пераносу, а пэўны звязі сваё значэнне шляхам далучэння залежнага кампанента.

Вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны пры далейшай распрацоўцы пытанняў, прысвечаных

тэрміналагічнай намінацыі, а таксама анамасіялагічных даследаваннях.

ЛІТАРАТУРА

1. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – 2-е изд. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
2. *Старычонок, В. Д.* Мнагазначнасць слова ў беларускай мове. У 3-х кн. / В. Д. Старычонок. – Мінск : Колорград, 2017. – Кн. 1. Асноўныя тыпы полісеміі, кірункі семантычнай дэрывацыі. – 273 с.
3. *Даниленко, В. П.* Русская терминология / В. П. Даниленко. – М. : Наука, 1977. – 246 с.
4. *Гак, В. Г.* Сопоставительная лексикология: На материале франц. и рус. яз. / В. Г. Гак. – М. : Междунар. отношения, 1977. – 264 с.
5. *Красней, В. П.* Некаторыя віды семантычнай дэрывацыі ў беларускім тэрмінаўтварэнні 20-х – пачатку 30-х гадоў / В. П. Красней // Веснік БДУ. Сер. 4, Філалогія, журналістыка, педагогіка, псіхалогія. – 1990. – № 1. – С. 21–24.
6. *Белова, М. Э.* Явление вторичной номинации как результат лексико-семантического образования терминов / М. Э. Белова // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 2, История, языкознание, литературоведение. – 1986. – № 5. – С. 107–108.
7. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т., 6 кн. / АН БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа ; рэдкал.: А. А. Атраховіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Сав. Энцикл., 1977–1984. – 5 т.
8. Русско-белорусский политехнический словарь : в 2 т. / И. Л. Бурак (гл. ред.) [и др.]. – Минск : Беларуская навука, 1997–1998. – 2 т.
9. *Бulyiko, A. N.* Современный русско-белорусский политехнический словарь / авт.-сост. А. Н. Бulyiko. – Минск : Харвест, 2007. – 432 с.
10. Русско-белорусский словарь по основам строительного дела / П. С. Бобарыко (авт.-сост.). – Минск : БГТУ, 1994. – 20 с.
11. Руска-беларускі навукова-тэхнічны слоўнік / аўт.-склад. А. М. Савіцкая. – Магілёў : УА МДУХ, 2007. – 108 с.
12. *Журавлев, А. Ф.* Технические возможности языка в области предметной номинации / А. Ф. Журавлев // Способы номинации в современном русском языке / А. Ф. Журавлев [и др.] ; под общ. ред. Д. Н. Шмелева. – М., 1982. – С. 45–109.
13. *Кубрякова, Е. С.* Теория номинации и словообразование / Е. С. Кубрякова. – 3-е изд. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 88 с.
14. *Дзятко, Д. В.* Фарміраванне і склад беларускай матэматычнай тэрміналогіі : дыс. ... канд. філалаг. навук : 10.02.01 / Д. В. Дзятко. – Мінск, 2006. – 167 с.
15. *Кубрякова, Е. С.* Части речи в онимасиологическом освещении / Е. С. Кубрякова. – 3-е изд. – М.: ЛКИ, 2010. – 120 с.
16. *Мінакова, Л. М.* Беларуская навукова-тэхнічная тэрміналогія : фарміраванне, функцыянаванне, развіццё / Л. М. Мінакова, С. М. Аніськова, А. А. Станкевіч. – Гомель : ГДУ, 2004. – 146 с.

RECEIVED

1. Yazykoznanie. Bolshoy entsiklopedicheskiy slovar / gl. red. V. N. Yartseva. – 2-e izd. – M. : Bolshaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998. – 685 s.
2. *Starychonak, V. D.* Mnagaznachnasc' slova w bjelaruskaj movje. U 3-h kn. / V. D. Starychonak. – Minsk : Kolorgrad, 2017. – Kn. 1. Asnownyja typy polisjemii, kirunki sjemantychnaj deryvacyi. – 273 s.
3. *Danilenko, V. P.* Russkaya terminologiya / V. P. Danilenko. – M. : Nauka, 1977. – 246 s.
4. *Gak, V. G.* Sopostavitelnaya leksikologiya: Na materiale frants. i rus. yaz. / V. G. Gak. – M. : Mezhdunar. otnosheniya, 1977. – 264 s.
5. *Krasnej, V. P.* Njekatoryja vidy sjemantychnaj deryvacyi w bjelaruskim terminawtvarenni 20-h – pachatku 30-h gadow / V. P. Krasnej // Vjesnik BDU. Sjer. 4, Filalogija, zhurnalistyka, pjedagogika, psihalogija. – 1990. – № 1. – S. 21–24.
6. *Belova, M. E.* Yavlenie vtorighnoy nominatsii kak rezultat lek-siko-semanticheskogo obrazovaniya terminov / M. E. Belova // Vestn. Mosk. un-ta. Ser. 2, Istoriya, yazykoznanie, literaturovedenie. – 1986. – № 5. – S. 107–108.
7. Tlumachal'ny slownik bjelaruskaj movy : u 5 t., 6 kn. / AN BSSR, In-t movaznawstwa imja Ja. Kolasa ; redkal.: A. A. Atrahovich (gal. red.) [i insh.]. – Minsk : Bjelarus. Sav. Encykl., 1977–1984. – 5 t.
8. Russko-belorusskiy politehnicheskiy slovar : v 2 t. / I. L. Burak (gl. red.) [i dr.]. – Minsk : Belaruskaya navuka, 1997–1998. – 2 t.
9. *Bulyiko, A. N.* Sovremennyiy russko-belorusskiy politehnicheskiy slovar / avt.-sost. A. N. Bulyiko. – Minsk : Harvest, 2007. – 432 s.
10. Russko-belorusskiy slovar po osnovam stroitel'nogo dela / P. S. Bobaryiko (avt.-sost.). – Minsk : BGTU, 1994. – 20 s.
11. Rуска-bjelaruski navukova-tehnichny slownik / awt.-sklad. A. M. Savickaja. – Magiljow : UA MDUH, 2007. – 108 s.
12. *Zhuravlev, A. F.* Tehnicheskie vozmozhnosti yazyka v oblasti predmetnoy nominatsii / A. F. Zhuravlev // Sposobyi nominatsii v sovremennom russkom yazyke / A. F. Zhuravlev [i dr.] ; pod obsch. red. D. N. Shmeleva. – M., 1982. – S. 45–109.
13. *Kubryakova, E. S.* Teoriya nominatsii i slovoobrazovanie / E. S. Kubryakova. – 3-e izd. – M.: Knizhnyy dom «LIBROKOM», 2012. – 88 s.
14. *Dzjatko, D. V.* Farmiravannje i sklad bjelaruskaj matematychnaj terminalogii : dys. ... kand. filalag. navuk : 10.02.01 / D. V. Dzjatko. – Minsk, 2006. – 167 s.
15. *Kubryakova, E. S.* Chasti rechi v onomasiologicheskom osveschenii / E. S. Kubryakova. – 3-e izd. – M.: LKI, 2010. – 120 s.
16. *Minakova, L. M.* Bjelaruskaja navukova-tehnichnaja terminologija : farmiravannje, funkcyjanavannje, razviccjo / L. M. Minakova, S. M. Anis'kova, A. A. Stankjevich. – Gomjel' : GDU, 2004. – 146 s.